

Sygn. akt I Ca 43/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia: 5 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Mieczysław Osucha – spraw.

Sędziowie: SO Ewa Domańska, SO Marek Nowak

Protokolant: sekr. sąd. Małgorzata Warzycka

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2014 r. **w Tarnobrzegu**

na rozprawie

sprawy z powództwa **Spółdzielni Mieszkaniowej w G. nr KRS (...)**

przeciwko **Gminie G. w G. nr REGON (...)**

o zapłatę kwoty 4.131,33 zł tytułem odszkodowania za niewskazanie lokalu socjalnego

w związku z eksmisją A. K. i R. K.

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu z dnia 27 listopada 2013r. sygn. akt IC 417/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości nadając mu następującą treść:

I. zasądza od Gminy G. w G. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej w G. kwotę 2.623,79 złotych (dwa tysiące sześćset dwadzieścia trzy 79/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 23 października 2012r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w pozostałej części,

III. zasądza od Gminy G. w G. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej w G. kwotę 599 złotych (pięćset dziewięćdziesiąt dziewięć) tytułem kosztów procesu,

II. zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 132 złotych (sto trzydzieści dwa) tytułem kosztów procesu apelacyjnego.

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 5 czerwca 2014r.

sygn. akt I Ca 43/14

Wyrokiem z dnia 27 listopada 2013r., sygn. akt I C 470/13, Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu zasądził od pozwanej Gminy G. na rzecz powoda Spółdzielni Mieszkaniowej w G. kwotę 1.802,30 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 października 2012r. (punkt I). W pozostałej części powództwo zostało oddalone (punkt II). Koszty postępowania pomiędzy stronami zostały wzajemnie zniesione (punkt III).

Opierając się na ustaleniach faktycznych przedstawionych w pisemnym uzasadnieniu wyroku na k. 77 Sąd uznał, że powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie. Zgodnie z treścią art. 417 § 1 kc za szkodę wyrządzoną

przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej odpowiedzialność ponosi Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba wykonująca tę władzę z mocy prawa. Zgodnie zaś z art. 4 ustawy z dnia 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego na gminie ciąży obowiązek w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych osób najuboższych, a także wskazywanie na wezwanie komornika tymczasowych pomieszczeń lub noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe, chyba że pomieszczenie odpowiadające wymogom tymczasowego pomieszczenia wskazał wierzyciel, dłużnik lub osoba trzecia. W sytuacji, gdy w wyroku nie zostało zastrzeżone uprawnienie do lokalu socjalnego, komornik, wykonując go, powinien postąpić stosownie do art. 1046 § 4 kpc. Winien zatem wstrzymać się z dokonaniem czynności do czasu kiedy właściwa gmina wskaże dłużnikowi pomieszczenie tymczasowe, nie dłużej jednak niż przez okres 6 miesięcy. Po upływie tego terminu komornik usunie dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe wskazanej przez gminę właściwą ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu. Usuwając dłużnika komornik powiadamia gminę o potrzebie zapewnienia dłużnikowi tymczasowego pomieszczenia. Gmina, która w toku postępowania egzekucyjnego na wezwanie komornika nie wskaże pomieszczenia tymczasowego na podstawie art. 1046 § 4 kpc ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą na zasadzie art. 417 kc. Odpowiedzialność ta opiera się na zaniechaniu przewidzianego ustawą obowiązku wskazania pomieszczenia tymczasowego. Doznana przez powoda szkoda, związana z niewskazaniem przez pozwaną pomieszczenia tymczasowego, po wezwaniu przez komornika z października 2011r., pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym, albowiem gdyby Gmina wywiązała się z tego obowiązku, to wówczas strata związana z niemożnością dysponowania lokalem nie powstałaby lub byłaby niższa. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 13 grudnia 2011r., III CZP 48/11, niewykonanie przez gminę obowiązku służącego ochronie dłużnika, ze świadomością, że jego wykonanie warunkuje zrealizowanie publicznego prawa podmiotowego wierzyciela, jest zaniechaniem sprzecznym z prawem, może zatem rodzić odpowiedzialność na zasadach ogólnych. Sąd zaznaczył przy tym, że po wskazaniu przez gminę noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsce noclegowe komornik nie ma podstaw do dalszego wstrzymywania czynności eksmisyjnych i po wykonaniu jej obowiązku powinien usunąć dłużników do wskazanej przez nią noclegowni. Do wykonania eksmisji wystarczy udzielenie przez gminę danych dotyczących miejsca, gdzie komornik może usunąć dłużników, a nie zawarcie przez Gminę umowy najmu pomieszczenia tymczasowego. W niniejszej sprawie odpowiedzialność pozwanej za niewskazanie pomieszczenia tymczasowego rozpoczyna się od chwili wezwania jej przez komornika do wskazania pomieszczenia tymczasowego do czasu wykonania przez Gminę tego obowiązku i dotyczy okresu od listopada 2011r. do czerwca 2012r. Wcześniejsze wezwanie Gminy do wskazania pomieszczenia tymczasowego dla dłużników nie rodzi po stronie tego podmiotu obowiązku, który powstaje dopiero po wezwaniu przez komornika prowadzącego postępowanie egzekucyjne. Wysokość poniesionej przez powoda w w/w okresie szkody stanowi sumę opłat związanych z korzystaniem z przedmiotowego lokalu i wynosi 1.802,30 zł, która to została zasądzona.

Powyższy wyrok w części oddalającej powództwo co do kwoty 821,49 zł zaskarżyła Spółdzielnia Mieszkaniowa w G., która wniosła o jego zmianę poprzez zasądzenie tejże kwoty wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 października 2012r. do dnia zapłaty. Wyrokowi temu zarzuciła naruszenie przepisów prawa, tj. art. 1046 § 4 kpc i art. 4 ust. 2a w/w ustawy o ochronie praw lokatorów, poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że obowiązek gminy do wskazania noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe polega jedynie na udzieleniu przez nią danych dotyczących miejsca, gdzie komornik może dokonać eksmisji.

Uzasadniając apelację skarżąca podniosła, że zaprezentowany przez Sąd pierwszej instancji sposób rozumienia pojęcia „wskazanie” nie zapewnia realnej możliwości eksmisji osób z zajmowanego lokalu. Analiza tego pojęcia dokonana została przez Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 4 grudnia 2007r., sygn. K 26/05, w którym wyrażony został pogląd, że zgodnie z językiem potocznym termin wskazać oznacza nie tylko pokazanie, skierowanie czyjejs uwagi na określony przedmiot, zademonstrowanie czegoś, ale także wytypowanie, wyznaczenie czegoś. Ustawodawca terminowi „wskazać” nie nadaje odrębnego znaczenia. Z punktu widzenia języka potocznego przepis ten oznacza obowiązek wyznaczenia tymczasowego pomieszczenia przez gminę. Warunkiem bowiem przyjęcia eksmitowanych osób przez placówki zapewniające miejsca noclegowe jest wskazanie czasu trwania pobytu oraz zapewnienie środków finansowych na ten pobyt.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i jako taka zasługuje na uwzględnienie w całości.

Wykonywanie tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego regulują przepisy art. 1046 kpc w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 2 lipca 2004r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 172, poz. 1804), przepisy ustawy z dnia 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. nr 71, poz. 733 ze zm.), a także rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 stycznia 2005r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania w sprawach o opróżnienie lokalu lub pomieszczenia albo o wydanie nieruchomości oraz szczegółowych warunków, jakim powinno odpowiadać tymczasowe pomieszczenie (Dz.U. nr 17, poz. 155).

Na gruncie przedmiotowej sprawy najistotniejsze znaczenie ma przepis art. 1046 § 4 kpc, którego obecne brzmienie jest następujące: wykonując obowiązek opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika na podstawie tytułu wykonawczego, z którego nie wynika prawo dłużnika do lokalu socjalnego lub zamiennego, komornik usunie dłużnika do innego lokalu lub pomieszczenia, do którego dłużnikowi przysługuje tytuł prawny i w którym może zamieszkać. Jeżeli dłużnikowi nie przysługuje tytuł prawny do innego lokalu lub pomieszczenia, w którym może zamieszkać, komornik wstrzyma się z dokonaniem czynności do czasu, gdy gmina właściwa ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu, na wniosek komornika, wskaże dłużnikowi tymczasowe pomieszczenie, nie dłużej jednak niż przez okres 6 miesięcy. Po upływie tego terminu komornik usunie dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe wskazanej przez gminę właściwą ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu. Usuwając dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe, komornik powiadomi właściwą gminę o potrzebie zapewnienia dłużnikowi tymczasowego pomieszczenia.

Głównym zagadnieniem budzącym wątpliwości jest rozumienie użytego w tymże przepisie określenia „wskaże”. Dokonując interpretacji tego pojęcia w pierwszej kolejności należy odwołać się do jego potocznego znaczenia, wedle którego „wskazywać” oznacza pokazywać, zademonstrować, wytypować, wyznaczyć (tak Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003, t. 4). Analiza prawna przedmiotowego pojęcia została przeprowadzona w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 grudnia 2007r., sygn. K 26/05 (OTK-A 2007/11/153, Dz.U.2007/231/1703). Trybunał dokonując analizy treści normatywnej przepisu art. 1046 § 4 kpc wskazał, że z punktu widzenia języka potocznego (ustawodawca nie nadaje bowiem terminowi „wskaże” odrębnego znaczenia), użycie pojęcia wskaże, oznaczać może obowiązek wyznaczenia tymczasowego pomieszczenia przez gminę. Taki kierunek wykładni potwierdza analiza przepisów kodeksu postępowania cywilnego, w których termin „wskaże” niejednokrotnie użyty jest w sensie „wyznaczyć”, a wskazanie wywiera określone, daleko idące, skutki (tak np. w art. 133 § 2a, art. 1135 § 1, art. 1155 § 1, art. 1160 § 1 kpc). Trybunał odwołał się również do znaczenia terminu „wskazano” występującego w art. 16 w/w ustawy o ochronie praw lokatorów. Przepis ten stanowi, że „wyroków sądowych nakazujących opróżnienie lokalu nie wykonuje się w okresie od 1 listopada do 31 marca roku następnego włącznie, jeżeli osobie eksmitowanej nie wskazano lokalu, do którego ma nastąpić przekwaterowanie”. Przepis ten dotyczy wszystkich wyroków nakazujących opróżnienie lokalu, a więc także takich sytuacji, w których dłużnik nie ma prawa do lokalu socjalnego lub zamiennego, a gmina wskazuje tymczasowe pomieszczenie (art. 1046 § 4 kpc). Z jego brzmienia jednoznacznie wynika, że konsekwencją wskazania jest „przekwaterowanie” dłużnika, z czego wynikają określone obowiązki gminy. Niewątpliwie również wykładnia celowościowa, w zasadzie najistotniejsza, potwierdza powyższy wniosek. Celem, który przyświecał ustawodawcy przy wprowadzaniu przepisu art. 1046 § 4 kpc, było wszakże zapobieżenie tzw. „eksmisjom na bruk”. W uzasadnieniu do projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, którą go dodano, stwierdzono: "Projekt zmian wychodzi z założenia, że dokonywanie eksmisji z lokalu mieszkalnego bez dania eksmitowanemu jakiegokolwiek pomieszczenia jest nieludzkie i z tej racji nie może być dopuszczone przez prawo. Dlatego też proponowane zmiany art. 1046 kpc przewidują obowiązek dostarczenia eksmitowanemu dłużnikowi jakiegoś pomieszczenia" (Sejm IV kadencji, druk nr 965). Obowiązek wskazania przez gminę pomieszczenia tymczasowego, noclegowni, schroniska lub innej placówki

zapewniającej miejsca noclegowe winien być zatem rozumiany jako obowiązek ich dostarczenia, tj. wskazania z zagwarantowaniem, że eksmitowane osoby zostaną tam przyjęte. Sąd Okręgowy nie podziela poglądu wyrażonego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, iż samo podanie adresu w/w miejsc jest wskazaniem, o którym mowa w omawianym przepisie. Takie twierdzenie

w świetle powyższych rozważań jest nieuprawnione, albowiem, jak trafnie podniesiono

w apelacji, nie zapewnia realnej możliwości eksmisji. Zamiarem ustawodawcy było wszak wyeliminowanie tzw. „eksmisji na bruk”. Zgodzić się natomiast należy ze stanowiskiem, że gmina wcale nie musi zawierać umowy najmu pomieszczenia tymczasowego, albowiem obowiązek zapewnienia takiego pomieszczenia (jak też schroniska, noclegowni, czy innej placówki) może realizować w drodze zawarcia porozumienia z odpowiednimi instytucjami lub też w innej dowolnej formie.

Należy mieć na uwadze, że gmina ponosi wobec właściciela lokalu mieszkalnego odpowiedzialność na podstawie art. 417 § 1 kc za szkodę powstałą w okresie obowiązywania art. 1046 § 4 kpc w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 2 lipca 2004r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 172, poz. 1804), na skutek zaniechania wskazania, na wezwanie komornika, tymczasowego pomieszczenia dla dłużnika mającego obowiązek opuszczenia, opróżnienia i wydania tego lokalu (tak Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 13 grudnia 2011r., III CZP 48/11 (LEX nr 1070592)). W jej uzasadnieniu wyrażony został pogląd, że art. 1046 § 4 kpc identyfikuje sytuację faktyczną, w której ustawodawca oczekuje określonej aktywności administracji publicznej, tj. wskazania pomieszczenia tymczasowego dla dłużnika obowiązane zwolnić lokal mieszkalny podlegający wydaniu wierzycielowi w egzekucji sądowej. Trzeba zatem przyjąć, że skoro w art. 1046 § 4 kpc ustawodawca uzależnił wykonanie orzeczenia o eksmisji z lokalu mieszkalnego od wskazania pomieszczenia tymczasowego przez gminę, to przepis ten jest zarazem źródłem obowiązku gminy. Niewątpliwie jednak nakładając na administrację publiczną określone zadania ustawodawca powinien jednocześnie określić formy, w jakich te zadania mają być realizowane. Jest to niezbędne zwłaszcza wtedy, gdy podmiot wykonujący zadania publiczne ma wykorzystywać dla ich realizacji formy władcze; z form niewładczych administracja może korzystać swobodnie, dobierając je stosownie do rezultatu, który zamierza osiągnąć.

Dlatego też, uwzględniając przywołane wyżej okoliczności i uznając zasadność apelacji zarówno co do zarzutów, jak i wniosków w niej zawartych, Sąd Okręgowy, w punkcie I, w oparciu o art. 386 § 1 kpc, zmienił zaskarżony wyrok w całości zasądzając od Gminy G. w G. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej w G. kwotę 2.623,79 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 23 października 2012r. do dnia zapłaty i oddalając powództwo w pozostałej części. Jednocześnie zmienione zostało rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu i od pozwanej na rzecz powódki zasądzona została kwota 599 zł. Sąd Okręgowy nie dopatrył się bowiem podstaw uzasadniających odstąpienie od reguły wyrażonej w art. 98 § 1 kpc, wedle której strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

W punkcie II Sąd orzekł zaś o kosztach procesu apelacyjnego zasądzając od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 132 zł, na którą złożyła się opłata od apelacji w kwocie 42 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 90 zł (§ 6 pkt 2 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu), a to na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc.